

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Instrucțiunile din 3.12.2012

**referitoare la administrarea de către instituțiile de credit a riscului operațional
rezultat din activitățile legate de operațiunile derulate pe piațe**

Având în vedere următoarele:

- necesitatea aplicării unitare a prevederilor art.21 alin.(5) din *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 24/29/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru riscul operațional ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții*, cu modificările și completările ulterioare, precum și a prevederilor art.59 alin.(2) din *Regulamentul Băncii Naționale a României nr.25/2009 privind utilizarea abordării avansate de evaluare și aprobarea utilizării acestei abordări de către instituțiile de credit, pentru riscul operațional*, cu modificările și completările ulterioare,
- Recomandările emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni în cadrul *Ghidului privind administrarea riscului operațional în activitățile legate de piață* din 12 octombrie 2010,

În baza dispozițiilor art. 420 alin.(2) din *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2006*, aprobată cu modificări și completări prin *Legea nr. 227/2007*, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României emite următoarele instrucțiuni:

1. Mecanisme specifice cadrului de administrare a activității

1. Structura de conducere trebuie să fie în cunoștință de cauză în ceea ce privește riscul operațional, actual sau potențial, aferent activităților legate de piață. Aceasta trebuie să dezvolte și să mențină o structură organizatorică, un sistem de control intern și un sistem de raportare adecvate pentru identificarea, evaluarea, controlul și monitorizarea riscului operațional aferent activităților legate de piață.

2. În sensul pct. 1, structura de conducere poate constitui, dacă este cazul, comitete specializate cărora să le delege anumite atribuții legate de cadrul de administrare a riscului operațional aferent activităților legate de piață. Aceste comitete trebuie să dispună de următoarele:

a) resurse materiale și de personal necesare pentru a îndeplini sarcinile solicitate. Membrii personalului funcțiilor sistemului de control intern și al celor suport (a se vedea pct.3 pentru definiția funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport) trebuie să aibă, în special, un rol fundamental pentru aceste comitete - fie prin numărul reprezentanților acestora, fie prin rolul lor în cadrul acestor comitete - astfel încât să fie capabili să analizeze în mod eficace activitățile desfășurate de personalul din front office;

b) o arie de activitate suficient de extinsă astfel încât să le permită acestora să ia în considerare toate aspectele care sunt legate de asigurarea eficacității administrării riscului operațional aferent activităților legate de piață. Această arie de activitate trebuie să se extindă și la examinarea politicilor instituției de credit legate de recrutare, nominalizări, coduri de etică și remunerare-inclusiv bonusuri;

c) acces la rezultatele sistemelor de raportare și de control intern, inclusiv la orice alertă transmisă Băncii Naționale a României;

d) responsabilitatea de a sprijini structura de conducere în deciziile luate de acestea cu privire la identificarea, evaluarea, controlul și monitorizarea riscului operațional.

3. În sensul pct.1, structura organizatorică trebuie să prevadă o separare adecvată a atribuțiilor între structura de front office și funcțiile responsabile cu suportul, verificarea și monitorizarea tranzacțiilor - cum ar fi operațiuni, decontări, juridic, financiar, controlul riscurilor/administrarea riscurilor, conformitate și audit intern și

extern, denumite în continuare în mod generic *funcții ale sistemului de control intern și funcții suport*. Instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere dacă o separare fizică adecvată a funcțiilor ar îmbunătăți implementarea regulilor privind segregarea atribuțiilor (de exemplu, personalul din front office nu ar trebui să aibă acces fizic la sistemele informatice, imprimantele și documentația din back office în absența personalului din back office). Atribuțiile trebuie alocate în mod corespunzător atât la nivelul funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport, cât și la nivel individual, astfel încât să se asigure că, în procesul de tranzacționare, activitățile care ar putea fi generatoare de conflicte de interese sunt desfășurate de persoane diferite.

4. În sensul pct.1, instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere modalitatea în care funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport sunt organizate în raport cu domeniile pe care acestea le monitorizează și verifică. Dacă funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport sunt fragmentate între mai multe structuri, acest lucru ar trebui compensat în mod corespunzător pentru a se asigura că respectivele controale sunt eficiente, transparente și acoperă toate activitățile semnificative. Instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere faptul că:

a) integrarea sau cooperarea funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport, în special incluzând funcția financiară și funcția de control al riscurilor/de administrare a riscurilor, poate crește nivelul de supraveghere și control al activităților de tranzacționare și poate contribui la crearea unei imagini de ansamblu asupra unor astfel de activități;

b) organizarea funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport pe lângă liniile de activitate poate conduce la apariția unor practici discutabile (cum ar fi în procesul de confirmare și în domeniul contractării în marjă) care ar fi mai bine analizate dacă ar fi încredințate unei structuri mai mari. Cu toate acestea, instituțiile de credit trebuie să aloce și să formalizeze responsabilitățile structurii respective într-o modalitate prin care să asigure că sunt evitate lacunele din cadrul de control. Pentru a se asigura că diferitele funcții ale sistemului de control intern și funcții suport acoperă toate activitățile semnificative și că au fost implementate procese eficiente, trebuie efectuate verificări corespunzătoare (cum ar fi cele efectuate de auditul intern);

c) organizarea sănătoasă a proceselor cheie post-tranzacționare, în special a celor din back office și din contabilitate, este esențială pentru implementarea unor controale adecvate.

5. Structura de conducere trebuie să promoveze, în special în structura de front office, o cultură proiectată să diminueze riscul operațional aferent activităților legate de piață.

6. În sensul pct. 5, trebuie promovate, în special în structura de front office, standarde profesionale înalte și o cultură sănătoasă privind riscul într-o modalitate care să promoveze comportamentul profesional și responsabil. Acestea trebuie să includă, fără a se limita însă la, dezvoltarea și implementarea politicilor și procedurilor de stabilire a standardelor pentru relațiile dintre *personalul care efectuează tranzacții*¹ și contrapartidele acestora (sub forma unui cod de conduită, de cele mai multe ori), precum și proceduri de instruire.

7. În sensul pct. 5, trebuie dezvoltate, implementate și monitorizate în mod regulat politici și proceduri adecvate privind durata minimă a concediilor și mobilitatea personalului. Astfel, trebuie dezvoltate în special:

a) o politică prin care să se stabilească o cerință minimă de absență de cel puțin două săptămâni consecutive pentru personalul care efectuează tranzacții (concretizată în concediu, absență de la tranzacționare – *desk holiday* sau alt tip de absență de la birou sau din activitatea de tranzacționare, incluzând interdicția de a utiliza dispozitive portabile pentru a accesa sistemele de tranzacționare) reprezintă o practică sănătoasă deoarece în acest mod personalul care efectuează tranzacții este pus, în mod fizic, în imposibilitatea de a marca la piață sau de a-și evalua propriile portofolii de tranzacționare, această responsabilitate fiind îndeplinită de o persoană diferită în perioadele respective; și

b) în situația în care există schimburi de personal între structurile de front, middle și back office sau în sistemele informatice, aceste schimbări trebuie monitorizate în mod corespunzător. Riscurile potențiale ce pot apărea din schimbarea pozițiilor, în special dacă aceste schimbări au loc în cadrul aceleași activități sau linii de produs, trebuie contrabalansate de proceduri adecvate de control.

---

¹ Termenul *trader* se referă și la alți membri ai personalului din structura de *front office* aferentă activităților legate de piață, cum ar fi personalul implicat în dezvoltarea și vânzarea produselor structurate (*structuring*) sau dealeri.

8. Organele cu funcție de conducere trebuie să se asigure că membrii acestora și personalul funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport dispun de înțelegerea, calificarea, competența și stimulentele necesare pentru a asigura o analiză eficientă a activității personalului care efectuează tranzacții.

9. În sensul pct. 8, membrii organelor cu funcție de conducere trebuie să dobândească, să mențină și să aprofundeze cunoștințele și calificările necesare pentru a-și îndeplini responsabilitățile. Aceasta include existența unei bune înțelegeri a riscului operațional potențial și actual aferent activităților legate de piață, incluzând expunerile la riscul operațional aferent activității din structura de front office, proceselor de decontare și noilor produse și procese.

10. În sensul pct. 8, pentru a sprijini implementarea eficientă a proceselor și procedurilor de control, personalul aferent funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport trebuie să fie calificat în mod corespunzător. Aceasta include politici corespunzătoare de recrutare și măsuri pentru păstrarea personalului calificat în cadrul funcțiilor sistemului de control intern, precum și asigurarea unor instruirii adecvate.

11. În sensul pct. 8, trebuie luată în considerare posibilitatea introducerii unor mecanisme de stimulare la nivelul funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport pentru a recompensa conduita sănătoasă a personalului respectivelor funcții. Membrii personalului angajați în cadrul funcțiilor sistemului de control intern sunt independenți de unitățile operaționale pe care le supraveghează și, în consecință, trebuie remunerați în raport cu atingerea obiectivelor legate de funcțiile lor, în mod independent de performanța domeniilor de activitate pe care le controlează.

12. Riscul operațional trebuie luat în considerare atât la stabilirea obiectivelor de performanță individuală sau a unității operaționale în legătură cu activitățile legate de piață, cât și la evaluarea respectivelor performanțe.

13. În sensul pct. 12, instituțiile de credit trebuie să găsească echilibrul corespunzător între factori determinanți ai profitabilității (*profitability drivers*) și cultura privind riscul operațional sau toleranța la risc la diferite niveluri ierarhice, începând cu structura de front office.

14. În sensul pct. 12, instituțiile de credit pot stabili, de exemplu, obiective pentru conducătorii unităților operaționale și pentru personalul care efectuează tranzacții sau pentru unitățile operaționale în termeni de nivel maxim acceptabil al riscului operațional și/sau pot lua în considerare nivelul riscului operațional la stabilirea remunerației variabile a acestora. Aceasta se poate realiza prin luarea în considerare a nivelului observat al pierderilor din riscul operațional sau prin stabilirea de limite pentru riscul operațional pe baza unor indicatori cheie de risc, a unor sisteme de scoring (*scorecards*), a nivelurilor de alertă etc. Obiectivele și limitele menționate trebuie să fie în concordanță cu strategia de risc și cu apetitul general la risc.

15. Comportamentul proactiv împotriva acțiunilor care sunt considerate fraudă² sau operațiuni suspecte aferente activităților legate de piață trebuie să constituie un element principal al sistemelor de control intern și de raportare.

16. În sensul pct.15, instituțiile de credit trebuie să analizeze potențialele surse de fraudă și să definească măsurile anti-fraudă, luând în considerare expunerea la fraudă rezultată din activitățile lor legate de piață. În funcție de mărimea și tipul expunerilor la fraudă aferente activităților legate de piață, anumite măsuri pot face parte din procesele zilnice de control al activităților pe piețe, în timp ce alte măsuri pot fi aplicate cu o frecvență mai redusă dar, în orice caz, pe o bază regulată.

17. În sensul pct.15, următoarele exemple de detectare și prevenire a fraudei și a operațiunilor suspecte, în legătură cu activitățile legate de piață, ar putea fi valide și aplicabile oricărei activități desfășurate de o instituție de credit:

a) utilizarea scenariilor pentru a crește gradul de înțelegere a modalității în care fraudă poate apărea la diferite niveluri în cadrul instituției de credit și a abilității acesteia de a detecta și administra activitățile frauduloase interne și externe;

---

² Pentru scopurile prezentelor instrucțiuni, termenul *fraudă* are un înțeles mai larg decât semnificația fraudei interne și a fraudei externe, așa cum sunt acestea definite în *Regulamentul BNR-CNVM nr. 24/29/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții pentru riscul operațional*, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, fraudă include pierderile datorate actelor de tipul intenției de a fraudă, delapidării sau nerespectării cadrului legislativ și de reglementare sau politicilor instituției de credit și exclude evenimentele bazate pe diversitate/discriminare care implică cel puțin o parte internă (fraudă internă) și pierderile datorate actelor de tipul intenției de a fraudă, delapidării sau nerespectării legislației de către o terță parte (fraudă externă).

- b)** revizuirea și analiza periodică a incidentelor de fraudă, de exemplu prin utilizarea unui proces de asimilare a învățămintelor desprinse din analizarea incidentelor de fraudă (cum ar fi violarea parolelor, alte probleme de încălcare a securității sistemelor informatice, încălcarea limitelor) și prin implementarea măsurilor pentru a reduce probabilitatea reapariției acestora;
- c)** un cadru care să permită testarea intrărilor frauduloase în infrastructura instituției de credit incluzând utilizarea neadecvată a parolelor, profilurilor utilizatorilor și producerea de documente fictive sau înregistrarea unor poziții fictive;
- d)** un program specific de identificare a riscului de fraudă și dezvoltarea unei corespondențe a riscurilor care poate fi o parte a cadrului integrat de administrare a riscului care este în concordanță cu evaluarea riscului utilizată pentru riscul operațional;
- e)** măsuri pentru creșterea conștientizării personalului în legătură cu fraudă;
- f)** o definiție corespunzătoare a drepturilor de acces și o infrastructură ce furnizează o protecție adecvată față de interferența nedorită cu datele utilizate în procesul post-tranzacționare (de exemplu, prin intermediul separării fizice și logice a infrastructurii utilizate pentru procesele de tranzacționare și post-tranzacționare) și
- g)** stabilirea unor mecanisme declanșatoare pentru revizuirea expunerilor la riscul operațional, incluzând sisteme integrate și eficiente de alertă/avertizare care să permită organelor cu funcție de conducere să identifice și să reacționeze în timp util la orice operațiune frauduloasă sau suspectă. Trebuie acoperite, în special, procesele, liniile de activitate și liniile de produs sensibile.

18. În scopul pct.15, trebuie să existe procese de escaladare pentru a informa nivelul adecvat de conducere cu privire la incidentele care depășesc nivelurile prestabilite ale toleranței la risc sau care au anumite caracteristici, incluzând cele datorate fraudelor sau operațiunilor suspecte efective.

2. Controlul intern

19. În vederea administrării riguroase a operațiunilor legate de piață, instituția de credit trebuie să dispună de termeni de referință adecvați, care să descrie activitatea întregului personal care efectuează tranzacții, atât la nivel individual, cât și la nivel de grup.

20. Personalul care tranzacționează trebuie să inițieze tranzacții doar în măsura în care acestea respectă termenii de referință corespunzători. În acest sens, personalul în cauză trebuie să se conformeze cu standardele minime pentru inițierea și încheierea tranzacțiilor.

21. Termenii de referință trebuie să furnizeze fiecareia dintre părțile implicate – personal care efectuează tranzacții, conducători la toate nivelurile, precum și funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport – mijloacele pentru a verifica măsura în care natura, volumele și dimensiunea globală a tranzacțiilor derulate de fiecare persoană sau de fiecare grup de persoane însărcinat în acest sens, se încadrează în limitele și strategia definită de structura de conducere a instituției de credit.

22. În sensul punctelor 19 și 21, instituția de credit trebuie să dispună de un cadru autorizat pentru desfășurarea tranzacțiilor, destinat personalului responsabil cu inițierea tranzacțiilor (din front office), astfel încât acesta să aibă certitudinea că operează în baza unui ansamblu de reguli clare. Cadrul respectiv poate include o listă a produselor permise, limite pentru riscul de piață și responsabilități specifice, cum ar fi recomandări de monitorizare pentru conducătorii de departamente.

23. În afara celor menționate la punctul 22, instituția de credit trebuie să formalizeze un proces de escaladare, care să permită verificarea neconformării cu oricare dintre activitățile sau limitele permise.

24. Conversațiile personalului menționat la punctul 20 cu privire la tranzacții trebuie să fie înregistrate, iar înregistrările trebuie să fie păstrate pentru o perioadă adecvată.

25. Funcțiile sistemului de control intern trebuie să monitorizeze în mod strict termenii de referință și standardele minime pentru inițierea și executarea tranzacțiilor. În acest sens, imediat după încheierea tranzacțiilor, datele și documentația relevantă trebuie transmise funcțiilor în cauză, astfel încât acestea să fie capabile să realizeze în mod corespunzător verificarea, confirmarea, decontarea și reconcilierea acestora.

26. În general, tranzacțiile care nu corespund condițiilor de pe piață, cum ar fi cazul tranzacțiilor reînnoite la rate istorice, trebuie să fie limitate ca număr și valoare

nominală. În plus, aceste tranzacții trebuie să fie conforme cu regulile interne referitoare la tipul, scala și structura tranzacțiilor, precum și la caracteristicile contrapartidelor și procesul de comunicare cu acestea.

27. În sensul punctului 26, devierile de la condițiile de piață trebuie să fie formalizate și raportate funcțiilor sistemului de control intern și funcțiilor suport relevante, precum și organelor cu funcție de conducere în cazul în care este necesar.

28. Instituția de credit trebuie să aibă un cadru bine definit de cerințe care impun formalizarea activităților de tranzacționare în vederea minimizării situațiilor de incertitudine juridică și asigurării, într-o manieră rezonabilă, a caracterului executoriu al contractelor.

29. Instituția de credit stabilește cerințele de formalizare care trebuie îndeplinite anterior efectuării tranzacțiilor. În cazul în care o contrapartidă impune aranjamente speciale de tipul plăților în numele unor terțe părți sau a unor servicii de tip *prime brokerage*, aceste aranjamente sunt agreeate și formalizate pe cât posibil înaintea efectuării tranzacției.

30. În cazul în care instituția de credit utilizează un contract cadru, acesta trebuie să conțină clauze contractuale executorii pentru compensarea cu exigibilitate imediată și pentru decontarea prin compensare.

31. Ca regulă generală, tranzacțiile sunt inițiate și încheiate în camera de tranzacționare în cursul orelor de tranzacționare.

32. Fără a aduce atingere punctului 31, tranzacțiile realizate în afara sediului instituției de credit, cum ar fi cele executate prin intermediul dispozitivelor mobile, sunt permise doar în condițiile în care respectă regulile interne referitoare, în special, la persoanele autorizate, domeniul permis de tranzacționare și înregistrarea tranzacțiilor. Aceste reguli iau în considerare totodată riscul operațional care rezultă din tranzacționarea în afara sediului instituției de credit.

33. Tranzacțiile prevăzute la punctul 32 trebuie să fie identificate și raportate în cel mai scurt timp posibil în vederea revizuirii de către funcțiile relevante ale sistemului de control intern.

34. Tranzacțiile încheiate după momentul-limită stabilit pentru decontare trebuie să fie marcate ca atare și incluse în pozițiile aferente acelei zile (inclusiv din perspectiva unor decontări ulterioare) în măsura în care conduc la modificări substanțiale. Data de tranzacționare și documentația aferentă acestora trebuie să fie remise imediat funcțiilor relevante ale sistemului de control intern.

35. Instituția de credit trebuie să înregistreze distinct în sistemul informatic, pe baza unor piste de audit documentate, toate pozițiile relevante, fluxurile de numerar și calculele corespunzătoare unei tranzacții, cum ar fi pozițiile din portofoliul de tranzacționare, profitul, pierderile și fluxurile de numerar contingente.

36. În sensul punctului 35, instituția de credit trebuie să acorde o atenție deosebită pistelor de audit, esențiale pentru reconcilierea operațiunilor și pentru controlul periodic efectuat ulterior tranzacționării de către funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport, cum ar fi conducătorii funcției de risc operațional, persoane din cadrul funcției de control al riscurilor, auditorii interni sau externi. Instituția de credit trebuie să asigure totodată monitorizare strictă și controale interne pentru contabilitatea tranzacțiilor și a fluxurilor de numerar.

37. Instituția de credit trebuie să aibă în vedere menținerea unor piste de audit care să permită urmărirea fluxurilor de numerar atât în amonte, cât și în aval, pe bază suficient de granulară, care să faciliteze de exemplu, defalcarea acestora la nivelul personalului care efectuează tranzacții, al portofoliului de tranzacționare și al celui în afara portofoliului de tranzacționare, al produselor și al portofoliilor de produse.

38. În sensul punctului 37, pista de audit începe cu personalul responsabil cu tranzacționarea, care a inițiat tranzacția, și urmează întregul traseu până la contrapartida care a primit sau a plătit contravaloarea tranzacției.

39. Fără a aduce atingere punctului 38, instituția de credit poate să nu dispună de o pistă de audit automată, care să permită parcurgerea întregului traseu de la inițiatorul tranzacției până la contrapartida finală în măsura în care pista de audit:

- a) formalizează suficient variabilele de intrare și modificările datelor referitoare la tranzacții - inclusiv în privința decontării-, la poziții, evaluări și alte aspecte problematice relevante, și
- b) este operațională integral, inclusiv în privința conducătorilor responsabili sau a personalului care efectuează tranzacții, fie la cerere, fie de-a lungul unei perioade rezonabile de timp.

40. Instituțiile de credit trebuie să se asigure că dispun de un cadru adecvat de control asupra relațiilor dintre personalul care efectuează tranzacții și contrapartidele din piață.

41. În sensul punctului 40, instituțiile de credit trebuie să definească și să implementeze proceduri adecvate de control cu privire la:

- a) inițierea relației și urmărirea zilnică a acesteia;
- b) monitorizarea personalului în cauză și a contrapartidelor asociate;
- c) tranzacțiile interne, respectiv tranzacțiile care se realizează între persoane juridice care fac parte din același grup sau între portofolii/departamente ale aceleiași persoane juridice;
- d) portofolii fără tranzacții semnificative, respectiv cele care nu mai fac obiectul monitorizării de către personalul din front office;
- e) contrapartide de tip *dummy*, respectiv cele care sunt în curs de alocare.

42. Instituțiile de credit trebuie să ia în considerare totodată relația și conexiunea dintre clienții instituționali sau contrapartidele eligibile și personalul din front office. În acest sens, instituțiile de credit trebuie să monitorizeze relațiile în cauză, inclusiv din perspectiva conformării cu standardele în materie și cu un eventual cod de conduită prevăzut la punctul 6, care vizează urmărirea recompenselor materiale de tip ex-grația sau alte plăți semnificative realizate sau primite în afara aranjamentului contractual.

43. În sensul punctului 42, instituția de credit trebuie să urmărească modul în care personalul din front office tratează evenimente de risc operațional pentru a preîntâmpina eventuale situații în care se poate considera că instituția de credit nu reacționează cu suficientă atenție și diligență la semnalele de alarmă care pot surveni, de exemplu, de la structuri de tip middle office sau back office ale contrapartidelor. Probleme de ordin juridic sau legate de *pricing*, precum și solicitări de tranzacționare sau decontare, cât și erori sau servicii de management al daunelor (*claim management*) sunt direcționate către funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport sau către personalul cu responsabilități specifice, independent de personalul funcției de tranzacționare, și realizate de acesta sub supravegherea funcțiilor de control intern.

44. Instituția de credit trebuie să planifice și să execute în mod adecvat procesele de confirmare, decontare și reconciliere.

45. În sensul punctului 44, instituția de credit trebuie să definească procesele de confirmare, decontare și reconciliere pentru a preveni lacune și puncte de slăbiciune și pentru a facilita identificarea și soluționarea deficiențelor. Instituția de credit trebuie să evalueze periodic gradul de adecvare a acestor procese.

46. Funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport rămân responsabile pentru procesele de confirmare, decontare și reconciliere. În realizarea activităților relevante de control, aceste funcții pot solicita informații suplimentare de la personalul din front office.

47. Instituțiile de credit trebuie să dispună de un proces riguros și solid pentru confirmarea termenilor și condițiilor aferente tranzacțiilor cu contrapartide externe în timp util și fără echivoc pentru a evita acumularea tranzacțiilor nereconciliate, care reprezintă o sursă importantă de risc. În acest sens, instituția de credit poate recurge la formate standard de confirmare sau la un sistem electronic de punere în corespondență, incluzând eventuale sisteme automate de reconciliere, în cazul în care acestea asigură același grad de fiabilitate.

48. În situația în care procesul de formalizare integrală și confirmare nu s-a realizat deplin, instituția de credit poate lua în considerare utilizarea proceselor de afirmare în vederea prevenirii riscului operațional, în special a riscurilor de fraudă. În acest sens, instituția de credit poate demonstra existența tranzacției, prin afirmațiile telefonice suplimentare realizate de funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport implicate în respectiva tranzacție.

49. Instituția de credit trebuie să raporteze în mod adecvat tranzacțiile neafirmate și neconfirmate.

50. Ca regulă generală, instituțiile de credit schimbă informații în privința confirmărilor cu funcțiile sistemului de control intern și/sau funcțiile suport ale contrapartidelor relevante. În plus, instituțiile de credit pun în corespondență aceste confirmări în raport cu toate tranzacțiile de pe piață, inclusiv cu tranzacțiile compensate și cu tranzacțiile realizate prin consilierea primită din partea unor terțe entități, cum ar fi cele efectuate prin sistemele electronice Reuters ori EBS sau prin mijloace telefonice.

51. Nu fac obiectul punctului 50 cazuri excepționale, de tipul unor tranzacții specifice sau a anumitor contrapartide, care sunt clar stabilite, formalizate integral, raportate și evaluate corespunzător de către funcțiile sistemului de control intern.

52. Instituțiile de credit trebuie să definească și să implementeze procese și proceduri pentru decontarea tranzacțiilor în vederea reducerii efective a riscului operațional inerent acestor activități. În acest scop, instituțiile pot lua în considerare, printre altele, următoarele elemente:

- a) autorizarea datelor de intrare în sistem de către structurile back office;
- b) realizarea plății/decontării la primirea documentelor;
- c) reconcilierea dintre sistemele structurilor front office și back office; și
- d) reconcilierea procedurilor independent de funcțiile care procesează.

53. Controalele includ reconcilierii zilnice ale pozițiilor și fluxurilor de numerar înregistrate de-a lungul propriilor sisteme (registrul nominal general, precum și registrele nominale ale structurii front office, ale structurii de administrare a riscului și

ale structurii care se ocupă cu decontarea) cu terțe părți. Aceste reconcilieri includ toate evenimentele asociate cu tranzacțiile, inclusiv amendamente, anulări, exercitări, reinițieri și date de expirare.

54. Tranzacțiile interne fac obiectul unor condiții și controale similare tranzacțiilor cu contrapartide externe în vederea asigurării aceluiași grad de încredere. În special, în cazul în care nu fac obiectul contractelor în marjă sau a decontărilor cu livrare fizică, ambele contrapartide ale tranzacției fac obiectul reconcilierii zilnice cu privire la atributele lor cheie.

55. În cazul tranzacțiilor OTC (*over-the-counter*), instituția de credit trebuie să acorde o atenție deosebită următoarelor elemente:

- a) utilizarea contractelor cu un grad ridicat de standardizare, cum ar fi contractele model dezvoltate de asociațiile profesionale;
- b) existența unui proces intern specific în cadrul fiecărei instituții, care impune intervenția unei structuri corespunzătoare, alta decât structura front office în cazul în care clauzele contractuale diferă de clauzele aferente contractului model sau în cazul în care contractele model nu sunt adaptate pe măsura anumitor tranzacții;
- c) existența unei funcții care dispune de personal pentru verificarea măsurii în care contractele respectă termenii negociați inițial, elaborați ulterior sub forma unor condiții contractuale asupra cărora părțile agreează. Orice modificare, anulare sau conduită a contrapartidei determină un proces de revizuire corespunzător, mai ales în cazul contractelor de novație care implică intervenția unor terți contractului original;
- d) păstrarea documentației în condiții de siguranță, cum ar fi, de exemplu, prin utilizarea unor registre centrale de tranzacții care sunt în măsură să păstreze o copie a fiecărui contract în scopul de a confirma autenticitatea în caz de litigiu;
- e) revizuirea frecventă a numărului de tranzacții nerealizate, modificate și anulate, precum și a duratei acestora, ca și stabilirea unui proces prin care instituția de credit se asigură că tranzacțiile sunt confirmate într-un interval de timp corespunzător. Instituția de credit acordă o atenție deosebită anumitor tranzacții OTC neconfirmate, cu caracteristici care impun riscuri mai ridicate, de tipul tranzacțiilor OTC fără un flux de numerar apropiat în raport cu o contrapartidă în legătură cu care nu există un aranjament contractual de garanție;

f) raportarea unei liste complete de tranzacții, adaptată activităților instituției de credit, în cazul cărora decontarea nu s-a realizat, împreună cu sistemele de avertizare care atenționează funcțiile sistemului de control și funcțiile suport relevante ale personalului implicat direct în tranzacții; și

g) raportarea către funcția sistemului de control corespunzătoare a oricăror disfuncționalități și evenimente de risc operațional identificate la nivelul tranzacțiilor OTC inițiate în cadrul instituției de credit sau determinate de terțe părți/contractori.

56. Instituțiile de credit trebuie să se asigure că procesul de contractare în marjă (*margin process*) funcționează corespunzător și că orice modificări fac obiectul procesului de reconciliere cu pozițiile relevante din portofoliile proprii.

57. În sensul punctului 56, instituțiile de credit trebuie să reconcilieze apelurile în marjă și apelurile importante pentru constituirea și reconstituirea marjei impuse de expunerile mari pentru a se asigura că apelurile în marjă sunt corecte și că pozițiile din portofoliile respective sunt exacte.

58. Instituțiile de credit trebuie să implementeze controale adecvate, inclusiv proceduri de avertizare, pentru a se asigura că riscul aferent garanției reale și riscul contrapartidei pentru care s-a constituit o garanție reală sunt urmărite corespunzător. În situația în care este identificată o disfuncționalitate, instituțiile de credit trebuie să fie în măsură să o urmărească în amonte de-a lungul tranzacției și la nivelul personalului responsabil cu efectuarea tranzacției.

59. Instituțiile de credit trebuie să dețină, pe cât posibil, sisteme de urmărire în timp real a creditului, în măsură să determine în timp util liniile de credit și informația utilizată pe măsura inițierii tranzacțiilor. În acest sens, instituțiile de credit sunt capabile să agrege expunerile globale de-a lungul tuturor departamentelor de tranzacționare și să reflecte cu acuratețe efectul compensării tranzacțiilor.

60. În situația tranzacționării instrumentelor financiare derivate și a modificărilor substanțiale la nivelul pozițiilor, realizate, în general, fie prin intermediul produselor listate, fie prin intermediul contractelor derulate pe piețele nereglementate (OTC) pentru care s-a constituit garanție, orice neconcordanță semnificativă între sumele

și/sau direcția marcării la piață și apelurile pentru constituirea garanțiilor poate fi un semn de administrare sau mentenanță inadecvată a portofoliului de tranzacționare. În acest sens, instituția de credit trebuie să asigure o coordonare strânsă între funcția sistemului de control intern, responsabilă pentru verificarea profitului și pierderii și a prețului în mod independent, și funcția de administrare a garanției reale.

61. Instituțiile de credit trebuie să identifice în mod corespunzător sursele de risc operațional aferente activităților legate de piață și să le monitorizeze în timp util, cu un nivel adecvat de minuțiozitate și intensitate.

62. În sensul punctului 61, instituțiile de credit trebuie să dispună de suficientă înțelegere asupra aspectelor care au condus la profitul și pierderea înregistrate la nivelul departamentului de tranzacționare, astfel încât acestea să fie plauzibile în contextul mandatului de tranzacționare și a evoluțiilor de pe piață. Aspecte neverosimile semnificative identificate la nivelul profiturilor și pierderilor trebuie să facă obiectul unor analize suplimentare pentru a verifica măsura în care au fost determinate de eventuale evenimente de risc operațional. În plus, procesul de revizuire zilnică și lunară a profiturilor și pierderilor trebuie să includă monitorizarea unor disfuncționalități de tipul anulărilor, modificărilor, a tranzacțiilor realizate cu întârziere sau a tranzacțiilor care sunt efectuate în afara orarului de tranzacționare al pieței.

63. Instituția de credit trebuie să se asigure că orice poziții semnificative la nivelul profiturilor și pierderilor și orice sume importante aferente acestora, inclusiv cele anulate sau modificate, fac obiectul unei analize corespunzătoare încă din prima zi în care acestea sunt înregistrate.

64. Modificări substanțiale la nivelul tranzacțiilor trebuie să fie raportate în mod formal funcțiilor de control/de administrare a riscului de credit și/sau a riscului de piață.

65. Funcțiile sistemului de control intern și funcțiile suport relevante trebuie să monitorizeze tranzacțiile neobișnuite, dar notabile, precum și disfuncționalitățile la nivelul proceselor de confirmare și reconciliere, erorile din înregistrarea, procesarea și

decontarea tranzacțiilor, împreună cu anulările, modificările, tranzacțiile realizate cu întârziere sau în afara cotațiilor de piață, pe care le raportează nivelurilor ierarhice corespunzătoare.

66. În sensul punctului 65, instituția de credit trebuie să asigure revizuirea periodică a procedurilor de monitorizare, precum și eficacitatea lor.

67. Structurile de tip middle și back office trebuie să analizeze și să înțeleagă conturile tehnice utilizate - de tipul contului de decontări din operații în curs de clarificare - și trebuie să obiecteze în cazul în care structura front office le utilizează inadecvat. Orice activitate suspectă identificată în cadrul acestor conturi trebuie semnalată organelor cu funcție de conducere, care trebuie să ia măsurile de rigoare.

68. Instituțiile de credit trebuie să revizuiască conturile sensibile, de tipul celor tranzitorii, și să implementeze controale adecvate pentru a se asigura că acestea sunt urmărite în mod corespunzător.

69. Instituțiile de credit trebuie să determine frecvența adecvată de monitorizare pentru activitățile legate de piață, în funcție de entitatea sau elementul care face obiectul monitorizării (cum ar fi persoanele sau grupul de persoane responsabile cu tranzacționarea, portofoliul de tranzacționare și cel aflat în afara tranzacționării, alte categorii de portofolii, produse și procese) și de profilul lor de risc.

70. În sensul punctului 68, în vederea potențării efectului preventiv și corector în timp util al activităților de control, instituția de credit trebuie să realizeze procesul de monitorizare cu o frecvență care permite identificarea unei activități necorespunzătoare sau a unor comportamente atipice în cel mai scurt timp posibil. Instituția de credit trebuie să aibă în vedere faptul că efectuarea unor controale doar pe bază lunară la nivelul portofoliului de tranzacționare, care să vizeze, de exemplu, alocarea costurilor de finanțare, reconcilierile realizate la nivel intern și între societăți, controlul și raportarea conturilor de decontare din operații în curs de clarificare, poate conduce la întârzieri excesive în procesul de identificare a disfuncționalităților.

71. Instituțiile de credit trebuie să mențină un control riguros asupra valorii nominale a tranzacțiilor/pozițiilor în vederea monitorizării riscului operațional și riscului de contrapartidă prin stabilirea unor limite pertinente și/sau prin participarea la inițiativele de novăție a contractelor.

72. În sensul punctului 71, instituția de credit trebuie să aibă în vedere capacitatea restrânsă a limitelor cantitative în identificarea riscului operațional sau a riscului de contrapartidă aferent tranzacțiilor/pozițiilor. Instituția de credit poate realiza eventuale novății de contracte sau denunțări ori rezilieri ale acestora pentru reducerea poziției noționale, a expunerilor la riscul de piață și riscul contrapartidei, sub rezerva faptului că asemenea operațiuni nu modifică în mod semnificativ poziția sa la riscul de piață.

73. În vederea surmontării aspectelor menționate la punctul 72, instituția de credit trebuie să suplimenteze măsurile obișnuite de control al riscului de piață de tipul limitelor aferente sumelor nete stabilite la nivelul personalului responsabil cu efectuarea tranzacțiilor, al portofoliului de tranzacționare și al celui aflat în afara tranzacționării, al altor categorii de portofolii și al produselor, cu acțiuni de control asupra valorii nominale a tranzacțiilor/pozițiilor în cazul în care este necesar.

74. Acțiunile de control prevăzute la punctul 73 pot include proceduri de alertă, supravegherea tranzacțiilor cu volum important sau a activităților de tranzacționare neobișnuite, precum și controale la nivelul volumelor sau limitelor.

75. Excepții de la punctele 71 și 72 sunt posibile doar în cazuri excepționale, stabilite în mod clar, formalizate integral și evaluate în mod corespunzător de către funcțiile sistemului de control intern.

76. Indiferent de natura internă sau externă a tranzacției, instituția de credit trebuie să stabilească limite de o granularitate adecvată la nivelul valorii nominale cumulative a tranzacțiilor/pozițiilor.

77. Limitele aferente punctului 76 fac obiectul unui proces de actualizare în timp util și de revizuire periodică. Funcțiile sistemului de control și funcțiile suport monitorizează conformarea structurii front office cu limitele în cauză.

78. Instituția de credit trebuie să dispună de sisteme informatice în cadrul departamentului de tranzacționare care sunt concepute, implementate și menținute în mod corespunzător în vederea asigurării unui nivel de protecție ridicat pentru activitățile legate de piață.

79. În sensul punctului 78, instituția de credit trebuie să dispună de o procedură de control cu privire la accesul la resursele de tehnologie a informației, aprobate formal de organele cu funcție de conducere. Procedura trebuie să includă revizuirii periodice ale solicitărilor de acces și să facă obiectul unei actualizări ori de câte ori este necesar pentru a se menține în concordanță cu evoluția sistemelor de tehnologie a informației utilizate de instituția de credit.

80. Instituția de credit trebuie să asigure conformarea cu regulile menționate la punctul 79 prin acordarea unui acces autorizat funcțiilor responsabile și prin împiedicarea accesului la sistemele informatice în scopuri frauduloase. În acest sens, instituția de credit trebuie să testeze și să monitorizeze periodic nivelul de securitate a sistemelor prevăzute la punctul 78 în vederea evitării accesului neautorizat.

3. Sistemul de raportare internă

81. Instituția de credit trebuie să dispună de un sistem de raportare pentru riscul operațional din activitățile legate de piață în măsură să genereze avertismente adecvate și să alerteze organele cu funcție de conducere la detectarea unor operațiuni suspecte sau a unor incidente cu caracter semnificativ.

82. În sensul punctului 81, instituția de credit trebuie să stabilească în cadrul sistemelor de administrare a riscului operațional criterii, indicatori și praguri care să permită identificarea incidentelor semnificative detectate de procedurile de control intern.

83. Elemente menționate la punctul 82 sunt adaptate activității desfășurate de instituția de credit și sunt destinate surprinderii pierderilor potențiale, chiar și în eventualitatea în care acestea nu s-au materializat.

84. Incidentele semnificative prevăzute la punctul 82 sunt raportate fără întârziere organelor cu funcție de conducere. Pentru a îndeplini raportarea menționată anterior, este necesar ca instituția de credit să urmărească în permanență pierderile semnificative aferente riscului operațional în activitățile legate de piață și să analizeze acele pierderi în legătură cu eventualele interconexiuni (respectiv, pierderile determinate de același eveniment de pierdere sau de o cauză comună).

85. Instituțiile de credit trebuie să dispună de proceduri interne de alertă de tip *whistle blowing*, precum și de sisteme de monitorizare și alertă corespunzătoare.

86. Procedurile și sistemele menționate la punctul 85 au în vedere detectarea unor eventuale modalități atipice de tranzacționare, precum și sprijinirea procesului de investigație a incidentelor identificate de sistemul de control intern. Aceste proceduri și sisteme vizează inclusiv escaladarea avertismentelor și a îngrijorărilor, exprimate de participanții de pe piațe, de brokeri, de entitățile care realizează compensarea și de depozitari.

87. În sensul punctului 85, instituția de credit trebuie să dispună totodată de proceduri prin care se asigură că toate întrebările adresate de entități externe fac obiectul unei investigații complete.

88. Instituția de credit trebuie să asigure calitatea și consecvența rapoartelor interne și adecvarea acestora la nevoile destinatarilor vizați.

89. În sensul punctului 88, unitățile operaționale din cadrul instituției de credit furnizează documente care să servească necesităților proprii de administrare și control. Aceste documente stau totodată la baza raportărilor către alte unități operaționale.

90. Documentele menționate la punctul 89 pot fi standardizate sau particularizate în funcție de nevoile specifice de informații ale structurilor în cauză. În plus, aceste documente conțin un nivel suficient de informații relevante, care să servească obiectivelor vizate.

91. În sensul punctului 88, instituțiile de credit trebuie să asigure un nivel de detaliere adecvată a rapoartelor interne care sunt transmise diferitelor niveluri ierarhice, în vederea integrării acestora ca element cheie al sistemului solid de control intern. În plus, instituția de credit trebuie să utilizeze la elaborarea acestor rapoarte, în cea mai mare măsură posibilă, date de intrare alternative și sursele adoptate de structura front office la inițierea și încheierea tranzacțiilor.

92. În sensul punctului 91, funcțiile sistemului de control sunt responsabile de realizarea rapoartelor pentru detectarea riscului operațional aferent activităților legate de piață. În cazul în care raportul nu este produs de funcțiile în cauză, acestea din urmă precizează cerințele privind formatul și conținutul acestuia. În plus, acestea exercită un control adecvat pentru a evalua conformarea cu cerințele de raportare.

93. În vederea evitării întârzierilor sau erorilor în comunicarea informațiilor critice, cauzate de rolul de filtru al nivelurilor intermediare, instituția de credit trebuie să asigure un flux informațional bine structurat între diferitele structuri.

94. În sensul punctului 88, rapoartele trebuie să fie inteligibile și să conțină cerințe clare și coerente pentru acțiuni de remediere în vederea implementării la toate nivelurile organizaționale. Instituția de credit trebuie să urmărească implementarea acțiunilor de remediere într-o manieră corespunzătoare.

95. Implementarea acțiunilor de remediere menționate la punctul 94, cât și eficacitatea cadrului de raportare fac obiectul activităților de audit intern.